

O'TKIR HOSHIMOV ASARLARIDA "ONA" VA "AYOL" OBRAZLARI TALQINI

Fayzullayeva Munavvar Bahodirovna

Samarqand davlat chet tillar instituti o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqola taniqli o'zbek yozuvchisi O'tkir Hoshimovning "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" va "Dunyoning ishlari" asarlarini tahlil qilib, undagi dolzarb mavzularni yangicha ko'rinishda baholashga, shuningdek yozuvchi tomonidan yaratilgan Ona obrazi va uning sharq ayoli siymosini, mushtarak fazilatlarini mohirona tasvirlangani aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: "Ona", "Ayol" konsepsiyalari, onalik tuyg'usi, hikoya, obraz, tushuncha, O'zbek adabiyoti.

INTERPRETATION OF THE IMAGES OF "MOTHER" AND "WOMAN" IN THE WORKS OF O'TKIR HASHIMOV

Fayzullayeva Munavvar Bahodirovna

Teacher of the Samarkand State Institute of Foreign Languages

Abstract. This article analyzes the works of the well-known Uzbek writer O'tkir Hashimov, "Writings on the Margins of the Notebook" and "Works of the World", and evaluates the current topics in them in a new way, as well as skillfully describes the image of the mother and her image of an oriental woman, the common qualities created by the writer. reflected.

Key words: "Mother", "Woman" concepts, maternal feeling, story, image, concept, Uzbek literature.

"Ona", "Ayol" siymolari dunyoning barcha millatlari hayotida eng ulug' va mo'tabar zotlar hisoblanib, xalqlarning adabiy hayotida asosiy g'oya va obraz shaklida gavdalanib kelinadi. Har bir millatda "Ona" obrazini, ayollik xususiyatlarini birlashtirib turuvchi mushtarak fazilatlar bisyor bo'lsada, ayni paytada har bir xalqning ona siymosini boshqa xalqlardan undagi ichki va tashqi dunyosi, fe'l-atvori, tabiati va dunyoqarashi bilan ajralib turuvchi, farqli jihatlari ham ko'zga yaqqol tashlanadi. Ona butun bir millat, xaqning shakllanishida, uning rivojlanishi va yoki zavol tutishinida ta'minlaydigan, butun bir millatning namoyon

bo'lishida alohida o'rin tutuvchi shaxs, siymodir. Turli manbalarda "Ona" va "Ayol" konsepsiyalariga turlicha ta'rif berilib kelingan.

Jumladan bir manbaada Ona bolani tuqqan, ulg'aytirgan va yoki bola o'stirish uchun

lozim tuxumdon ajratgan ayoldir. Onaning ijtimoiy, madaniy va diniy ta'riflari va rollari murakkabligi va farqlanishi tufayli bu atamaga universal ta'rif berish qiyin. Onaning erkak ekvivalenti otadir" deb ta'riflansa, boshqasida esa "Zulmat tunlar ichra qolganingda senga Nur taratuvchi, seni yorug' kunlar tomon olib chiquvchi zot! Mehr muhabbatini, dunyosini, kerak bo'lsa jonini beminnat beraoladigan yagona mehri daryo zot! Ochlikdan o'lim arafasiga kelib qolsa ham, eng so'nggi luqmasini nasibasini senga bera oladigan zot! Seni tavoningga zarra tikan kirs, uni yuragiga nayzalar sanchilgandek azobni his qiluvchi zot! Seni dunyoga keltirish uchun qancha azoblar hattoki o'limga ham tik boqa olgan zot! Ona kim bilasizmi? Oyoqlari ostida jannatni bosib turuvchi buyuk zot!" deb talqin etiladi.

"Odam qalbida qanday oliyjanob tuyg'ular mavjud bo'lsa, bularning barchasi avvalo onadandir". Shu ma'noda o'zbek adabiyotida "ona" va "ayol" obrazlarining talqin etilishi bu nafaqat ushbu obrazlarning o'ziga xosliklarini o'rganish va tahlil qilish bilan chegaralanib qolmasdan, balkim ushbu xarakterlar orqali o'zbek adabiyotidagi milliy fazilatlarini yozuvchi tomondan mohirona yaratilganini guvohi bo'lish, shuningdek ijtimoiy, tarbiyaviy mohiyatini badiiy asarda obraz sifatida talqin etilishini o'rganishdan iborat.

O'zbek adabiyotida "Ona" va "ayol" siymolarining yaqqol, go'zal va betakror yarata olgan usta yozuvchilardan biri O'tkir Hoshimovdir. Adib asarlarini ushbu obrazlarsiz tassavvur qilish juda mushkul. "Ona" obrazi muallifning faqatgina o'tgan voqealarni tasvirlash bilan, va yoki o'z onasi timsolida dunyodagi ideal onani tasvirlash bilan chegaralanib qolmasdan, balkim o'z onasi siymosida sharq ayollarining obrazini to'liq tasvirlab bera olgan. Yozuvchining ko'plab asarlari yaratilganiga qirq yildan oshib, zamonning tartib-tamoyillari va insonlarning ong va qalbida evrilishlar, siyosat va mafkurada o'zgarishlar kuzatilganiga qaramasdan, insoniylik, insof singari yuksak xislatlarni saqlab qolishi, uni o'z farzandlarining

tarbiyasida qo‘llashi, farzandlariga mehr-muhabbati va samimiyati, aynan sharq ayolining fazilatlaridan biridir.

Misol tarqasida, “Daftar hoshiyasidagi bitiklar” asaridan “Laylak” parchasida muallif ona siymosini mohirona tasvirlaydiki, u orqali barcha sharq onalaridagi farzandiga bo‘lgan mehr-muhabbati, butun hayoti va umrini unga bag‘ishlaganini, hech erinmasdan farzandining barcha savollariga samimiyat va shirin suxanlik bilan javob qaytarishini kuzatishimiz mumkin. Lekin oradan ancha vaqt o‘tib, ona keksayib qolib, bolalarcha qilgan injiqligini va qiziquvchanligini har bir farzand ham bolaligida ko‘rgan, ona tomonidan ko‘rsatilgan mehr-muhabbatni qaytara olmasligini guvoh bo‘lishimiz mumkin.

“Qishloq guzarida yarmini yashin uchirib ketgan bahaybat chinor bor ekan. Bola daraxtni ko‘rib angrayib qoldi: chinorning tarvaqaylab o‘sgan shoxida supradek kattakon uya qorayib ko‘rinar, uyada esa oyog‘i, tumshug‘i uzun bir qush turar edi.

Bola mo‘jiza ko‘rgandek taqqa to‘xtab qoldi.

- Anavi nima, oyi?- dedi o‘sha tomondan ko‘z uzmay.

-Laylak, o‘g‘lim, laylak!- ona o‘g‘lining boshini silab qo‘ydi. – Yura qol, jonim.

Bola hech qachon bunaqa qushni ko‘rmagan edi. Qush negadir bir oyoqlab turardi. U yana to‘xtab qoldi.

-Nima u, oyi? –dedi tag‘in chinor uchiga ko‘z tikib.

-Laylak, o‘g‘lim, laylak.

- Nimaga bir oyoqda turibdi?

Ona kuldi: - Bir oyog‘i charchagandir-da. Yura qol, jonim. Bola hech qachon bunaqa qushni ko‘rmagan edi. Qush negadir bo‘ynini cho‘zib tumshug‘ini osmonga qaratib silkitar, shunda “tarak-tarak” degan ovoz eshitilardi.

Bola tag‘in to‘xtab qoldi.

- Nima o‘zi u, oyi?

-Laylak dedim-ku, jinnivoy,- deb ohista egilib, o‘g‘lining yuzidan o‘pdi. – Senga salom beryapti-da.

Ona yosh edi. Ona navjuvon edi.

... Oradan o'ttiz besh yil o'tdi. Bola yigit bo'ldi. Ona keksayib qoldi. Oyog'idan mador, ko'zidan nur ketdi.

Kunlardan birida ona-bola ittifoqo yana o'sha qishloqqa borib qoldilar.

Orqada kelayotgan ona nursizlanib qolgan ko'zlarini chinorga, chinor shoxida qorayib turgan uyaga tikdi. Shoxda osilib turgan narsa ko'ziga g'alati ko'rindi.

- Anavi nima, o'g'lim? – dedi to'xtab.

-Laylak, oyi, laylak!

Ona yaxshi eshitmadi. Uch-to'rt qadam yurib yana to'xtab qoldi. Savatdek narsa ichida bir nima oqarib ko'rinyapti.

Qiziq... -Nima, o'g'lim? – dedi ko'zlarini pirpiratib.

O'gil taqqa to'xtadi. G'ashi keldi. O'zi shoshib turibdi: mingta ishi bor! Odam qariganidan keyin ezma bo'lib qolarkan-da!

-Laylak! –dedi jerkib. –Laylak deyapman-ku, karmisiz! Shunday dedi-yu, jahl bilan tez-tez yurib ketdi.

Nachora, yigit yosh, yigit navqiron. Uning yumushi ko'p. hali shaharga qaytishi kerak... Uning yumushi ko'p. hali shaharga qaytishi kerak... Uning g'or, go'dak bolalari bor... ”

Adibning “Dunyoning ishlari” asaridagi “Ikki afsona” hikoyasida yozuvchi onasining ertalab barvaqt turib, ko'chalarni supurib, ishlaganini eslab o'tadi. Vaqt o'tib akasiga onasining ishi yoqmasligi va bu ishni qilmasligini aytganida, onasi halol mehnatning aybi yo'qligini, peshana teri bilan hayot kechirish, halollikda gap ko'pligini aytib, farzandlariga halollikni o'rgatishi, mehnat qilib inson ulug'lanishi haqidagi so'zlarga alohida e'tibor qaratish lozim. Ushbu holat alohida e'tiborga sazovor jihati shundaki, onaning halol mehnati bilan farzandlarini voyaga yetkazishi, ularning oyoqqa turishida va o'zining halovati, tinch va osuda hayot kechirishlarida o'zining oddiygina bo'lsada mehnati va u bilan faxrlanishi shuningdek, insoniylik, insof degan tuyg'ularidan dalolat beradi.

Shu o'rinda ta'kidlash joizki, psixolog V.Vagnerning fikricha, “Ijtimoiy-psixologik jihatdan onalik tuyg'usi insonning boshqa hayotiy talablari ya'ni, yashash, ovqatlanish bilan bir qatorda barobar turuvchi xislatdir”. Shunday ekan

onalik tuyg'usi dunyodagi eng oliy, beminnat va bebaho tuyg'udir. Adibning "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" asaridagi "Eng oliy tuyg'u" parchasida quyidagicha keltiriladi: "Bola emizib o'tirgan ayolga zimdan razm soling... Go'dagiga termulib bola emizayotgan onaning ko'zlariga sinchikla-a-ab tikiling... Eng oliy tuyg'u nimaligini shunda ko'rasiz!" Haqiqatdan ham dunyodagi eng oliy va bebaho tuyg'u bu onaning bolasiga bo'lgan samimiy va be'minnat mehr-muhabbati hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gandi, I. (2018). Indira Gandi hayoti va siyosiy faoliyati. Hindiston Milliy kongresi oldidagi nutqi. – Moskva
2. Ahmad, S. Dunyoning ishlari qissasi haqida [elektron kitob] // <http://kutubxonachi.uz/documents/asar/adabiyot/o-zbek/pdf/o-tkirhoshimov/dunyoning-ishlari-qissa/#gsc.tab=0>
3. Vagner, V. (2005). Qiyosiy psixologiya biologik asoslari. – Aql va idrok.
4. Aryes, F. (2019). Go'dak va eski tartib davridagi oilaviy hayot. Hayot bosqichlari bo'limi. – Nyu York: Fency.
5. Umumiy siyosatshunoslik lug'ati. (2018). – Moskva
6. Botirovich, E. O. (2022). THE IMPORTANCE OF TEACHING STUDENTS TO WRITING SKILLS.
7. Farkhodovna, M. M. (2021). Communication between Cultures and Language Structure. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(6), 341-345.
8. Абсаломов, Х., Эсанов, С., & Хакимов, Х. (2022). The importance of error correction in foreign language learning. *Общество и инновации*, 3(2/S), 289-293.